

MITECAT

DESTAPEM ELS MITES

DEL MIDCAT, EL GASODUCTE ENTRE FRANÇA I ESPANYA

Friends of
the Earth
Europe

Les Amis
de la Terre
France

OBSERVATORI DEL DEUTE
EN LA GLOBALITZACIÓ

ecologistas
en acción

attac

TAULA DE CONTINGUTS

- 4 **INTRODUCCIÓ**
Què és el MidCat/STEP?
- 6 **MITE 1**
El gas contribueix a la lluita contra el canvi climàtic
- 7 **MITE 2**
El gas afavoreix una bona transició energètica
- 8 **MITE 3**
El gas és una font d'energia neta
- 9 **MITE 4**
El MidCat/STEP és necessari per a la seguretat de subministrament de gas
- 10 **MITE 5**
El MidCat/STEP és necessari per diversificar el subministrament de gas
- 11 **MITE 6**
L'STEP és una inversió barata i eficient
- 12 **MITE 7**
El preu del gas baixarà gràcies al MidCat/STEP
- 13 **MITE 8**
El MidCat/STEP el promouen empreses que treballen a favor de l'interès comú
- 14 **ELS FETS**
- 15 **LES NOSTRES PETICIONS**
- 16 **REFERÈNCIES**

TEXT

Antoine Simon & Cécile Marchand

NOTES I REVISIONS

Samuel Martín-Sosa Rodríguez, Josep Nualart Corpas,
Jacqueline Balvet, Paul de Clerck, Colin Roche

EDITORA

Laura Hieber

DISSENY

Capucine Simon

TRADUCCIÓ

Ampersand Traduccions

Publicat per Friends of the Earth Europe
i Amis de la Terre France,
maig 2018

**Les Amis
de la Terre**

Friends of the Earth Europe treballa per la creació de societats sostenibles i justes i per la protecció del medi ambient. Reuneix més de 30 organitzacions nacionals amb milers de grups locals, i forma part de la major xarxa ecologista de base popular del món, Friends of the Earth International.

Friends of the Earth Europe treballa per aconseguir el que l'emergència climàtica exigeix: una transició justa i urgent cap a un mercat energètic lliure de combustibles fòssils per a l'any 2030. Això significa una transició cap a un sistema energètic 100% renovable, sense energia nuclear i altament eficient, amb el qual construir el futur sostenible que la gent vol i necessita.

**Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament**

FINANÇADORS: Friends of the Earth Europe i Amis de la Terre France agraeixen la col·laboració econòmica de la Unió Europea i de la European Climate Foundation. Els continguts d'aquest document són responsabilitat exclusivament de Friends of the Earth Europe i no reflecteixen forçosament l'opinió dels finançadors esmentats anteriorment.

INTRODUCCIÓ – QUÈ ÉS EL MIDCAT/STEP?

Des de fa més d'una dècada, Enagás (Espanya) i Teréga, ex-TIGF, (França) han promogut la construcció del gasoducte Midi-Catalunya (més conegut com «MidCat»), un projecte de transport de gas entre França i Espanya molt controvertit i contra el qual ha sorgit un poderós moviment de rebuig a banda i banda dels Pirineus.

QUÈ ÉS EL MIDCAT/STEP?

El MidCat seria un nou gasoducte que s'estendria a l'est dels Pirineus i que té com a objectiu duplicar la capacitat de les interconnexions existents entre França i Espanya. El projecte, que podria transportar 7.500 milions de metres cúbics de gas cada any en ambdós sentits, requereix la instal·lació d'aproximadament 1.250 km de canonades, incloent 800 km a França i 450 km a Espanya. La inversió ascendeix a 3.100 milions d'euros, una xifra astronòmica per a una infraestructura que suposadament s'acabarà de construir l'any 2020.¹

Si bé Enagás i Teréga el presenten com un projecte diferent, l'STEP (South Transit East Pyrenées) és la primera fase del projecte MidCat: un gasoducte de 227 km que travessa la frontera entre França i Espanya.²

Tanmateix, el projecte MidCat es veu cada vegada més com un cavall de Troia amb una ambició cada cop més àmplia i que augmenta de grandària regularment a mesura que s'actualitzen els nous plans en l'àmbit europeu: 25 km de llarg el 2013³, 432 km el 2015⁴ i 577 km el 2017 (repartits entre el MidCat i l'STEP)⁵.

Mapa 1: Traçat del MidCat/STEP (font: Pöyry)

El MidCat i el seu subconjunt, l'STEP, formen part de la llista comunitària d'infraestructures energètiques titulada «Projectes d'interès comú» (llista PCI)⁶, una llista dissenyada per la Comissió Europea i els estats membres per identificar els projectes d'infraestructura energètica prioritaris necessaris a Europa, suposadament per motius de seguretat energètica i climàtics. Tenir projectes en aquesta llista és fonamental per a promotors com Enagás i Teréga, no només perquè es beneficien d'uns procediments d'obtenció de llicències accelerats, sinó també (i majoritàriament) perquè així poden optar a subvencions públiques importants i atraure inversors privats amb més facilitat.⁷

El projecte ha estat fortament polititzat i prioritzat pel govern espanyol, i l'actitud passiva de les autoritats franceses ha anat facilitant l'avenç de la Comissió Europea. Tanmateix, el projecte planteja seriosos dubtes econòmics, mediambientals i climàtics, i, a més, ara ha de fer front a una forta oposició per part de dotzenes de grups de ciutadans preocupats pel projecte, membres del Parlament Europeu i organitzacions ecologistes pertanyents a l'àmbit local, regional, nacional i europeu. Aquest informe pretén donar a conèixer aquests dubtes i desmentir els falsos mites difosos per Enagás i Teréga per promocionar el MidCat / STEP i revelar-ne els interessos reals.

EL GAS CONTRIBUEIX A LA LLUITA CONTRA EL CANVI CLIMÀTIC

Sovint, el gas natural es presenta com un combustible fòssil net, compatible amb els compromisos climàtics assumits per la Unió Europea en ratificar l'Acord de París (el 95% de descarbonització de la nostra economia el 2050 i l'augment de temperatura «molt per sota dels 2 °C»).⁸

Les companyies de gas utilitzen molt aquest argument per justificar la construcció de noves infraestructures de gas natural i legitimar un increment en l'ús del gas natural: a la seva pàgina web, Teréga explica, per exemple, que el gas natural és un «hidrocarbur lleuger, majoritàriament compost per metà que és incolor, inodor, no corrosiu i no tòxic». Teréga afegeix que d'entre tots els combustibles fòssils, el gas constitueix la millor opció per lluitar contra el canvi climàtic, ja que suposadament «emet poc CO₂, tres cops menys òxid de nitrogen que el carbó i 150 vegades menys diòxid de sulfur que el combustible autòcton, i que, per tant, ajuda a lluitar contra l'efecte d'hivernacle».⁹

Tanmateix, aquesta és una visió molt esbiaixada de la contribució del gas al canvi climàtic. El gas natural pot ser, sens dubte, incolor i inodor, però és, sobretot, un gas amb efecte d'hivernacle extremadament potent, majoritàriament compost per metà. Segons l'últim informe d'avaluació del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (conegut per les sigles en anglès, IPCC), el metà té un potencial d'escalfament global 86 vegades superior al CO₂ en una escala temporal de 20 anys.¹⁰ Pertant, no cal una filtració de metà voluntària i/o accidental gaire voluminosa per provocar grans impactes sobre el clima.

Malauradament, el metà és avui dia la segona font més gran d'emissions de gasos amb efecte d'hivernacle a tot el món després del CO₂, i aquestes emissions creixen ràpidament.¹¹ Un estudi científic publicat a Nature el desembre del 2017 revisat per experts i dirigit per científics de la NASA, va observar un augment significatiu de les emissions de metà a nivell mundial des de l'any 2006 amb una pujada de 25 teragramms cada any¹² (l'equivalent al consum anual dels Països Baixos, el cinquè consumidor més important de gas a Europa). L'estudi respon al debat sobre l'origen d'aquestes emissions, ja que la indústria del gas fa molt de temps que argumenta que la majoria d'aquestes emissions provenen dels aiguamolls. Tanmateix, l'estudi mostra que el 60% (17 teragramms per any) de l'augment es deu als combustibles fòssils (la majoria dels quals són gas). En algunes plantes de producció de gas dels Estats Units, fins a un 9% de la producció s'allibera directament a l'atmosfera.¹³

Aquestes emissions de metà constitueixen un problema sistèmic del sector del gas fòssil poc reconegut, en part a causa de la realització d'inventaris inadequats d'aquestes emissions (fins a un 60% per sota dels valors reals als Estats Units, d'acord amb la xifra consensuada per la comunitat científica¹⁴) i en part perquè les dades exactes sobre les emissions són propietat de la indústria del gas, que no les divulga.

CONCLUSIÓ

La idea que el gas és un combustible fòssil net és errònia i infundada. Els combustibles fòssils són amb diferència els majors responsables del canvi climàtic i cap d'ells —inclòs el gas natural— pot pretendre lluitar contra el canvi climàtic. Aquests combustibles són la font principal d'emissions de gas amb efecte d'hivernacle¹⁵ i no s'haurien de percebre com a solucions per combatre el problema que ells mateixos han creat.

MITE 2

EL GAS AFAVOREIX UNA BONA TRANSICIÓ ENERGÈTICA

A la indústria li agrada presentar el gas natural com un “combustible de transició”, més net que altres combustibles fòssils i que no només podria contribuir a la disminució de les emissions mundials de CO₂, sinó que també podria actuar com a combustible secundari per complementar la intermitència de les fonts d'energia renovables. Aquesta retòrica, utilitzada per legitimar l'ús del gas durant les pròximes dècades i per justificar la construcció de noves infraestructures, és l'argument principal de les estratègies de comunicació de les companyies de gas. Enagás i Teréga, els promotors de l'interconnector MidCat/STEP entre França i Espanya, no en són una excepció.¹⁶

No obstant això, si els nostres líders parlaven seriosament quan van decidir a París «mantenir l'augment de la temperatura mitjana mundial en menys de 2 °C respecte dels nivells preindustrials i esforçar-se per limitar l'augment de la temperatura a 1,5 °C per sobre dels nivells preindustrials»¹⁷, el gas natural no té cabuda a Europa més enllà de 2030, la qual cosa significa que cal començar al més aviat possible el desmantellament de les infraestructures de combustibles fòssils existents (gas natural inclòs). L'augment d'1,1 °C en la temperatura mitjana respecte de l'era preindustrial es va assolir el 2016¹⁸, 17 dels 18 anys més càlids dels quals es té constància s'han registrat durant el segle XXI, i les emissions mundials de CO₂ segueixen augmentant¹⁹.

Per tant, el paper del gas natural depèn totalment de com utilitzem el nostre pressupost de carboni d'1,5 o 2 °C i, malauradament, aquest pressupost disminueix ràpidament: en els últims sis anys, el món ha consumit més d'una quarta part del pressupost de carboni de què disposem abans d'arribar a un augment de 2 °C en la temperatura mitjana mundial. Un estudi recent publicat pel Centre Tyndall per a la Recerca sobre el Canvi

Climàtic demostra que, en aquest context, el futur del gas natural a Europa és més que limitat si pretenem seriosament mantenir-nos per sota dels 2 °C: si es pren com a referència el pressupost de carboni restant distribuït entre les diferents regions del món, Europa té un pressupost de carboni de 2 °C que s'exhaurirà en només de 6 a 9 anys si seguim emetent CO₂ als nivells actuals. L'estudi mostra que si Europa de sobte pogués canviar el consum de carbó i petroli a gas natural, això només sumaria tres anys més d'emissions de carboni en el millor dels casos. Els autors conclouen que si l'explotació de tots els combustibles fòssils (gas natural inclòs) no s'atura completament a Europa entre els anys 2035 i 2040, es perdrà la batalla de l'augment per sota dels 2 °C.²⁰ La derrota seria encara més ràpida per a l'objectiu dels 1,5 °C.

Tenint en compte que els gasoductes com el MidCat/STEP estan dissenyats per durar almenys 50 anys²¹, de vegades més²², es començaria a construir avui un nou projecte de subministrament de gas que s'utilitzarà més enllà de la data en què se suposa que s'hauria de deixar de consumir gas natural per complet. Construir el MidCat/STEP ara comportaria, en el pitjor dels casos, una nova dependència dels combustibles fòssils que no ens podem permetre des del punt de vista ambiental i que, en el millor dels casos, quedaria en desús aviat a causa d'una sèrie de polítiques sobre eficiència energètica que reduiria encara més la demanda de gas natural, i a causa de la transició cap a fonts d'energia renovables. Actualment, les fonts d'energia renovables són més barates de produir que qualsevol combustible fòssil i cada vegada tindran més demanda.²³ Quant a l'eficiència energètica, és ben sabut que la millor solució per a Europa és reduir la seva addicció als combustibles fòssils, afrontar la pobresa energètica i augmentar la seguretat energètica. Els estudis han demostrat que només amb ambicioses polítiques d'estalvi energètic, la demanda de gas es pot reduir un 70% en només 20 anys en diverses parts d'Europa.²⁴

CONCLUSIÓ

El gas natural no és millor que qualsevol altre combustible fòssil. Tenint en compte els nivells actuals d'emissions de gasos amb efecte d'hivernacle, el gas no té futur, ni tan sols com a combustible de transició. L'únic debat que hauríem de tenir avui dia és com deixar enrere tots els combustibles fòssils, el gas inclòs.

EL GAS ÉS UNA FONT D'ENERGIA NETA

Com que és “incolor” i “inodor”, el públic general no percep el gas de manera tan negativa des d'un punt de vista mediam-biental com el carbó o el petroli. Això explica, en part, d'on ve la idea que el gas és “net”. Però el fet és que, malgrat que no veiem el gas, això no vol dir que no sigui perillós. Algunes experiències passades i anàlisis científiques han demostrat repetidament que, des de l'extracció fins a l'ús final, el gas està al darrere d'impactes importants en el medi ambient i en la salut.

1/ L'EXTRACCIÓ DEL GAS – UNA INDÚSTRIA DESTRUCTIVA A GRAN ESCALA

Enagás i Teréga afirmen que el gas que circularia pel gasoducte MidCat/STEP podria procedir dels Estat Units i d'Algèria. Aquests dos països tenen una cosa molt interessant en comú: el primer és el líder de l'auge del gas d'esquist i el segon actualment explora el seu potencial en la producció de gas d'esquist (en anglès, shale gas) per compensar la davallada de les seves reserves de gas natural convencional. En qualsevol dels casos, el gas d'esquist és tan polèmic que la tècnica que s'utilitza per extreure'l, la fracturació hidràulica, o fracking, ja s'ha prohibit en diversos països europeus (entre ells, França). L'apogeu del gas d'esquist als Estat Units, que va començar a mitjans de l'any 2000, s'ha relacionat amb afectacions greus a gran escala en la salut de les comunitats locals i en el medi. En poc menys d'una dècada dotzenes d'estudis científics supervisats per experts han documentat milers de casos d'aigües freàtiques intoxicades, contaminació de l'aire i dels rius, consum abusiu de

l'aigua, tractament insuficient d'aigües residuals i casos d'exposició greu a contaminants cancerígens, radioactius, disruptors endocrins i/o altament perillosos.²⁵ El gas simbolitza la naturalesa profundament destructiva de la indústria dels combustibles fòssils, que posa molt poca o cap atenció a les qüestions ambientals.

2/ EL TRANSPORT DEL GAS – UNA ESPASA DE DAMOCLES PER A LES COMUNITATS LOCALS

Els efectes negatius conseqüència del transport del gas (com els que podria ocasionar el MidCat/STEP) són molt menys coneguts que els que es produeixen durant l'extracció. Malgrat això, els gasoductes i les estacions de compressió en particular són responsables de problemes seriosos²⁶:

- Les estacions de compressió de gas alliberen a l'atmosfera milers de tones de diversos contaminants (entre els quals, òxid de nitrogen, monòxid de carboni, compostos orgànics volàtils, formaldehids i partícules en suspensió), que converteixen aquestes estacions en unes de les fonts més grans de contaminació industrial de l'aire.²⁷
- Als Estat Units, entre els anys 1986 i 2016, nombrosos accidents en el transport del gas (majoritàriament ruptures) van ocasionar més de 2.500 ferits, 548 morts i una despesa de més de 8.500 milions de dòlars en danys.²⁸ Els informes federals han registrat una “ocurrència continuada” d'accidents de fuites de petroli —comptant-hi les ruptures de gasoductes— que tenen “el potencial de causar danys massius i contaminació ambiental”.

QUADRE: ELS GASODUCTES EN “ÀREES D'EFFECTES LETALS”

Les lleis introduïdes a França per crear àrees d'influència (anomenades d'“efectes letals importants”, amb “primers efectes letals” i “efectes irreversibles”²⁹) entre les infraestructures de subministrament de gas i les zones habitades o industrials reflecteixen la perillositat del transport de gas. En el cas del gasoducte Eridan, un dels components francesos del projecte MidCat, l'avaluació d'impacte realitzada per GRT Gaz, un altre dels promotors del projecte, reconeix que caldria mantenir una àrea d'influència de “banda ampla” de 35 m d'amplada entre la canonada i les zones residencials³⁰, i que s'hauria de respectar una franja de 785 m d'“efectes irreversibles” en el cas d'una hipotètica ruptura de canonades.³¹ Això va obligar GRT Gaz a canviar la ruta proposada inicialment, que passava massa a prop d'una central nuclear, i a allunyar-la més de 1.600 metres d'aquesta instal·lació. Aquest exemple confirma que les infraestructures de transport de gas no són en absolut segures ni netes, malgrat que els promotors del projecte MidCat/STEP les anunciïn com a tals.

MITE4

EL MIDCAT/STEP ÉS NECESSARI PER A LA SEGURETAT DE SUBMINISTRAMENT DE GAS

Els promotors del gasoducte MidCat/STEP destaquen que el projecte contribuiria a la millora de la seguretat energètica a Espanya i França.³² Ara bé, aquests països ja gaudeixen d'un alt nivell de seguretat de subministrament energètic. Els sistemes de transport de gas d'ambdós estats, densos i ben desenvolupats, els confereixen una gran capacitat de reacció en possibles casos extrems d'interrupció del subministrament³³:

- Amb un consum de 42,9 bcm de gas l'any 2017³⁴, França té la capacitat d'importar 118 bcm de gas cada any gràcies a set gasoductes d'importació i quatre plantes de gas natural liquat (GNL). Aquests recursos permeten un subministrament de gas natural molt diversificat, amb gas que arriba del mar del Nord, Rússia, els Països Baixos, el Magreb i, més generalment, de tot el mercat de gas natural liquat internacional. Amb una capacitat d'emmagatzematge de 13 bcm de gas, França té un sistema de gas natural flexible i és altament resiliència en cas de crisi energètica.³⁵
- Per la seva banda, Espanya, que va consumir 31 bcm de gas el 2017, té ja la capacitat d'importar gairebé 100 bcm de gas l'any gràcies a sis gasoductes d'importació (des d'Algèria, el Marroc, Portugal i França)³⁶ i sis plantes de GNL³⁷ que només s'utilitzen per al consum de gas dins la península Ibèrica. Les plantes de gas liquat tenen un ús molt per sota de la seva capacitat (aproximadament un 25% l'any 2016)³⁸, i encara és més exagerat si tenim en compte la planta de GNL d'El Musel, la setena d'Espanya, que es va acabar de construir l'any 2012 i que no s'ha utilitzat gairebé mai per baixa demanda!³⁹
- Existeixen dues interconnexions de gas entre França i Espanya (7 bcm/any d'Espanya a França i 5,5 bcm/any de França a Espanya)⁴⁰, però no s'utilitzen a ple rendiment. Durant els darrers tres anys només s'han utilitzat en un 55% de França a Espanya i gairebé mai en l'altre sentit.

CONCLUSIÓ

França i Espanya no necessiten ni l'STEP ni el MidCat per assegurar-se el subministrament de gas natural perquè ja tenen un nivell de seguretat molt alt.

Per tant, sembla que la seguretat energètica està sobradament garantida: alguns estudis han demostrat que Espanya pot fer front a interrupcions en les importacions del seu proveïdor de gas més important, Algèria, gràcies als gasoductes existents entre França i Espanya i les seves plantes de gas natural liquat, i gràcies a que, en cas d'interrupció del subministrament, la demanda de gas francesa es podria cobrir des de Noruega, Rússia o el nord d'Àfrica⁴¹. Com va confirmar el regulador francès en matèria d'energia l'any 2016, la infraestructura existent ofereix una interconnexió adequada i de nivell suficient entre els mercats francès i espanyol.⁴² Per això, considera que el projecte MidCat és innecessari, especialment pel que fa a la seguretat del sistema de subministrament francès.

Un informe sobre els costos i els beneficis elaborat per la consultora Pöyry per a la Comissió Europea que s'ha filtrat recentment encara fa més evident que el projecte no tindrà cap efecte sobre la seguretat del subministrament en cap dels dos països: l'estudi inclou diverses proves d'estrés, incloses la interrupció del subministrament des de diferents països (fins i tot durant llargs períodes hivernals), pics de demanda i condicions climàtiques extremes. Les conclusions són clares: malgrat que les proves d'estrés afecten el mercat europeu, l'STEP no canvia ni el nivell d'energia que se subministra ni els costos del sistema resultant. Una cosa similar passa amb l'indicador N-1, que s'utilitza a la Unió Europea per mesurar com reaccionen els sistemes nacionals de subministrament de gas si pateixen un tall de subministrament per part del seu proveïdor principal. Pöyry conclou que "l'indicador N-1 a Espanya ja és prou alt actualment i l'STEP no comporta una millora significativa perquè té una capacitat limitada [...]. L'STEP no afecta l'indicador N-1 en el cas de França, perquè no hi ha una capacitat fixa de sud a nord"⁴³.

MITE 5

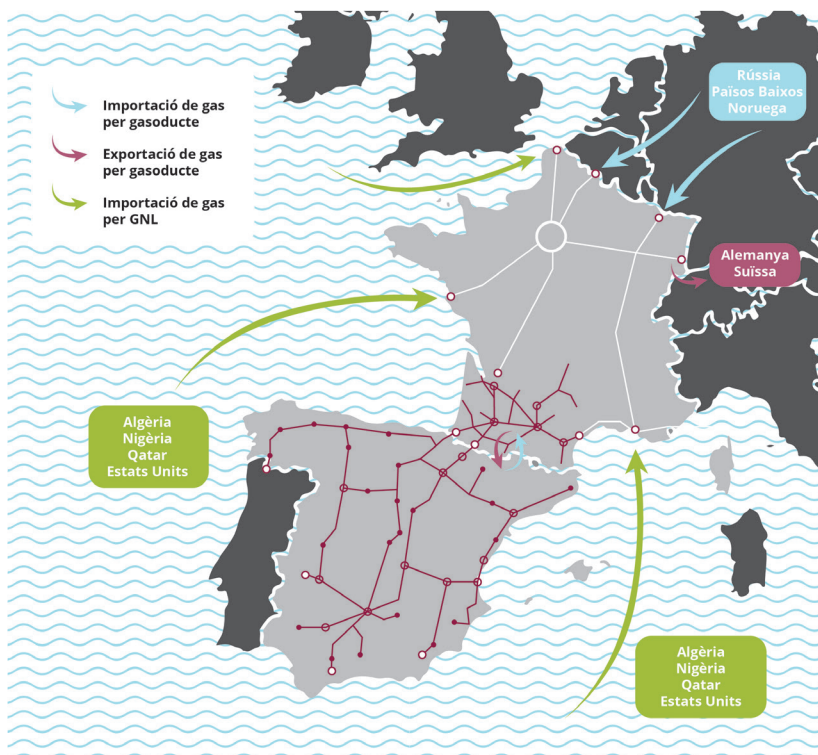
EL MIDCAT/STEP ÉS NECESSARI PER DIVERSIFICAR EL SUBMINISTRAMENT DE GAS

El desenvolupament d'infraestructures de subministrament de gas a Europa hauria d'ajudar la Unió Europea a assolir els seus objectius en política energètica i mediambiental. Un d'aquests objectius és la seguretat energètica. La qüestió principal relacionada amb la seguretat és la diversificació del subministrament de gas amb la finalitat de minimitzar la dependència actual que Europa té de Rússia. Des d'aquest punt de vista, el projecte MidCat/STEP és molt discutible.

Enagás promou la idea que el gas natural circularà des del sud cap al nord, amb la qual cosa transformarà Espanya en un punt d'enllaç (en anglès, hub) per a la importació de GNL a Europa i en un país de trànsit per al gas procedent d'Algèria. Això, suposadament, reforçaria la seguretat en el subministrament de l'Europa occidental perquè es transportaria més gas des d'Algèria i d'altres països exportadors de gas natural líquid (Qatar, Nigèria, Trinitat i Tobago, els Estats Units, Aus-

tràlia...) a través d'Espanya. Però tot això és innecessari i poc realista: França, Itàlia, els Països Baixos, Bèlgica i el Regne Unit ja tenen plantes de gas natural líquid i per tant es beneficien de la mateixa diversificació de la qual gaudeix Espanya. A més, totes aquestes plantes tenen una gran capacitat de regasificació que rarament s'aprofita: per exemple, la planta de gas natural líquid de Dunkerque, a França, només es va utilitzar en un 5,1% de la seva capacitat l'any 2017⁴⁴. En aquest context, no té cap sentit importar gas natural líquid travessant Espanya per llavors transportar-lo via gasoducte cap a altres països de la regió. I per últim, però no per això menys important, l'informe de Pöyry sobre l'STEP fet per a la Comissió Europea recorda que les interconnexions actuals entre França i Espanya no s'utilitzen des d'Espanya en direcció a França ni s'utilitzaran en un futur si la construcció de l'STEP tira endavant.⁴⁵

Teréga, per la seva banda, afirma que el MidCat/STEP és una oportunitat de millorar la connexió de la Península Ibèrica amb la resta d'Europa i, per tant, d'oferir un subministrament de gas natural més diversificat des de Noruega, els Països Baixos i Rússia. Tot i això, aquesta meta sembla poc realista o, fins i tot, contraproduent: la producció de gas a la conca holandesa de Groningen s'haurà eliminat totalment l'any 2030, perquè en 30 anys ha ocasionat milers de terratrèmols que han tingut com a resultat 80.000 sinistres materials⁴⁶. Pel que fa a Noruega, segons els experts i tal com subratlla l'informe de Pöyry⁴⁷, la producció de gas en aquest país tendirà a davallar significativament en un futur proper. Per tant, si s'hagués de transportar gas des de França a Espanya mitjançant el gasoducte MidCat/STEP, (cosa que és molt qüestionable, vegeu el mite número 4), el gas procediria majoritàriament de Rússia (vegeu el mapa de Teréga)⁴⁸. Malgrat tot, aquesta qüestió genera molts dubtes atès que la motivació principal de la política europea sobre gas natural és la necessitat de reduir la dependència del gas procedent de Rússia.

CONCLUSIÓ

Finançar un projecte de subministrament de gas natural de 3.000 milions d'euros només per acabar important gas rus és inacceptable, ja que contravé els objectius d'Europa per als països que ja han assolit una diversificació més que suficient.

MI TE 6

L'STEP ÉS UNA INVERSIÓ BARATA I EFICIENT

D'acord amb estimacions recents, la construcció de l'STEP costaria 441 milions d'euros: 290 milions d'euros per la part francesa i 151 milions per la part espanyola⁴⁹. Els seus promotors (Enagás i Teréga) presenten aquest projecte com una solució de compromís alternativa al projecte MidCat, que seria molt més car (3.100 milions d'euros⁵⁰, dos terços dels quals es destinarien a les construccions i el reforç del sistema de la banda francesa)⁵¹. Les proves mostren, però, que l'STEP, més que no pas reduir el MidCat, el que fa és posar un peu a la porta per forçar la construcció del MidCat, els costos del qual ja esborronen alguns responsables.

Atès que les capacitats creades amb l'STEP són interrompibles, el gasoducte només serà operatiu durant períodes de baix consum de gas: tenint en compte això, té poc sentit construir-lo perquè (1) els interconnectors que ja existeixen entre França i Espanya i que tenen una capacitat fixa i, per tant, previsible, actualment ja s'utilitzen molt per sota del seu rendiment, i (2) la capacitat interrompible de l'STEP comporta que el gasoducte no sigui operatiu en períodes d'alta demanda de gas. Aquesta és la raó per la qual l'estudi de Pöyry elaborat per a la Comissió Europea conclou que "l'STEP no ha estat concebut per proveir un nivell de capacitat específic, més aviat es considera com el primer estadi d'un projecte més gran, el MidCat, que té com a objectiu aconseguir un augment substancial de la capacitat transfronterera entre França i Espanya".⁵² Per tot això, invertir en l'STEP, malgrat que sigui un projecte menys car (441 milions d'euros), no significaria estalviar-se la inversió de 3.100 milions d'euros del MidCat, sinó que li adobaria el terreny.

Ara la qüestió és: qui voldria pagar tant per un projecte innecessari? Doncs la realitat és que, malgrat nombroses operacions per atraure inversors, gairebé cap companyia de gas ni cap client ha mostrat interès a utilitzar l'STEP ni el MidCat en el cas que es construeixin⁵³, fet que evidencia la inutilitat del projecte. L'estudi de Pöyry confirma que, d'acord amb l'escenari de referència de la Comunitat Europea, no es contractarà cap potencia després del 2030, i per tant el projecte quedarà obsolet després d'una sola dècada d'existència⁵⁴. Si el mercat no vol pagar pel projecte, el gasoducte només es pot dur a terme amb els diners procedents dels contribuents. L'STEP ja ha rebut ajudes de la Unió Europea per als estudis preliminars d'enginyeria i participació pública: 5,6 milions d'euros l'any 2016⁵⁵ i 7,1 milions d'euros el 2017⁵⁶. Aquests diners provenen del mecanisme del Connecting Europe Facility (CEF), un programa de finançament dotat de 5.850 milions d'euros per a infraestructures energètiques prioritàries —anomenades "projectes d'interès comú"— que té com a objectiu accelerar els projectes i atraure inversors públics i privats. Fins ara, la Comissió Europea ha donat un ferm suport al projecte⁵⁷, procedent particularment del comissari europeu d'Energia, Miguel Arias Cañete, exministre espanyol de Medi Ambient relacionat amb la indústria dels combustibles fòssils⁵⁸. Hi ha un alt risc que la construcció del gasoducte compti en un futur proper amb ajudes molt més quantioses per part de la Unió Europea i amb préstecs substanciosos per part de la banca pública (com ara el Banc Europeu d'Inversions).

CONCLUSIÓ

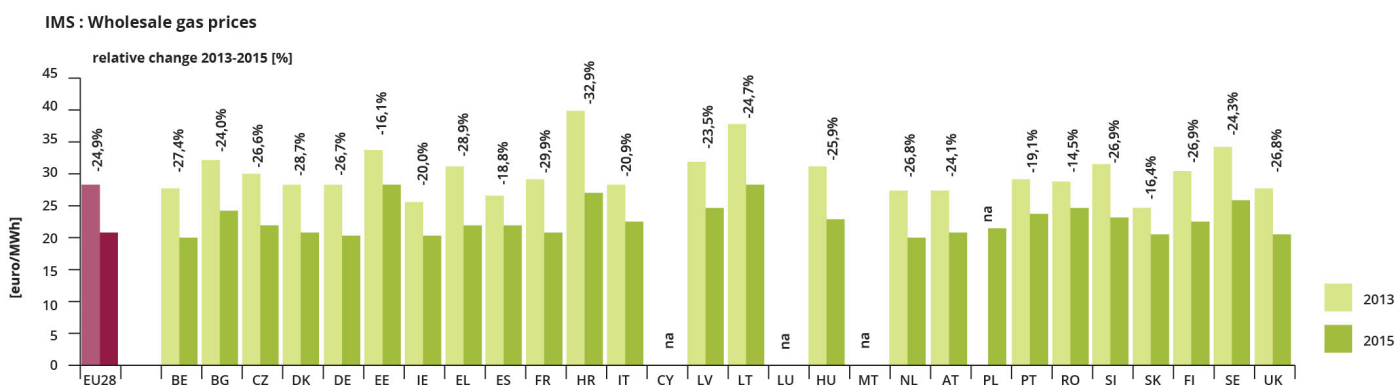
L'STEP no és una solució assequible perquè és la primera fase d'un projecte caríssim i innecessari, el MidCat, i un actiu sense futur.

EL PREU DEL GAS BAIXARÀ GRÀCIES AL MIDCAT/STEP

Enagás i Teréga sovint afirmen que el MidCat/STEP contribuirà a la integració d'Espanya i Portugal a la xarxa de gas natural europea i que, per tant, reduirà la factura del gas dels consumidors. Aquesta afirmació, però, és altament qüestionable.

Les grans inversions fetes en infraestructures de subministrament de gas durant els últims deu anys gairebé garanteixen que la majoria dels estats membres de la UE

tinguin accés a fonts de subministrament de gas natural diversificades mitjançant diferents rutes, i han portat a uns mercats altament interconnectats i preus alineats en el mercat majorista, especialment a l'Europa occidental. De fet, les avaluacions internes de la Comissió Europea mostren que els preus del mercat majorista de gas natural ja estan alineats a hores d'ara. Aquest fet és notable a França i a Espanya, amb una davallada mitjana del 29% i el 18% respectivament en el preu del gas entre 2013 i 2015 (vegeu la taula a continuació⁵⁹).

Taula 1: Convergència del preu del gas a Europa 2013-2015 (font: Comissió Europea)

Com ja s'indica en un estudi recent realitzat per Trinomics sobre aquest tema, "si els preus del mercat majorista encara no estan del tot alineats a tota la UE és a causa de la congestió contractual i de la falta de liquiditat dels mercats, més que no pas per un transport insuficient o una baixa capacitat d'interconnexió".⁶⁰ Per tant, el MidCat/STEP no sembla pas necessari per abaratir el preu del gas. De fet, la construcció d'aquest gasoducte podria tenir l'efecte contrari.

En l'estudi de Pöyry sobre l'STEP per a la Comissió Europea, els assessors assenyalen que "no està clar que la capacitat addicional (l'STEP) avui dia redueixi el marge de preus" a Espanya i que "el preu del gas generalment augmenta a França, com a conseqüència de l'STEP, degut al fet que la direcció de circulació predominant és la de nord a sud"⁶¹. La idea que el MidCat/STEP abaratiria costos de cara als consumidors és una informació incorrecta.

CONCLUSIÓ

El preu del gas no baixarà gràcies al MidCat/STEP; el projecte apujarà l'import de les factures a França i podria tenir el mateix efecte a Espanya.

A més a més, la manera com es cobreixen generalment les despeses de construcció i manteniment a la banda espanyola fa pensar que l'STEP potser encariria la factura dels consumidors. L'any 2014, Espanya va haver de fer front als efectes colaterals d'un dèficit tarifari enorme (1.000 milions d'euros) perquè els ingressos regulats van ser insuficients per cobrir les despeses de projectes de gas natural tan polèmics com la planta de gas natural liquat d'El Musel, actualment en estat d'hivernació, i el desastrós projecte Castor. Aquest dèficit va forçar Espanya a aprovar una nova llei i a incorporar el reemborsament dels deutes en les factures dels consumidors.⁶² Si es té en compte la viabilitat extremadament dubtosa del projecte, sembla que l'STEP corre un alt risc de seguir aquest mateix patró i d'acabar sortint de la butxaca dels consumidors espanyols.

MITE

EL MIDCAT/STEP EL PROMOUEN EMPRESES QUE TREBALLEN A FAVOR DE L'“INTERÈS COMÚ”

Teréga i Enagás actuen com si només fossin responsables de la construcció d'un projecte decretat per la Comissió Europea i els estats membres i no tinguessin ni veu ni vot en la decisió de dur-lo a terme. Ambdues empreses, argumenten que l'STEP és, en primera instància, una resposta als objectius europeus de seguretat de subministrament, liquiditat del mercat i competitivitat de preus.⁶³ Segons Teréga i Enagás, és un “projecte de solidaritat energètica”.⁶⁴

Però ni Teréga ni Enagás tenen com a objectiu el bé comú. Són empreses privades amb l'objectiu principal d'obtenir beneficis econòmics. Enagás havia estat una empresa pública però es va privatitzar durant la dècada del 1990 i ara pertany en un 95% a grups inversors i bancs privats.⁶⁵ Teréga, fundada originàriament per Total, actualment pertany en un 40,5% a SNAM, la principal empresa de transport de gas a Itàlia, en un 31,5% a GIC, el fons d'inversió sobirà del Govern de Singapur, un 18% a EDF i un 10% a Predica, una companyia d'assegurances subsidiària del banc francès Crédit Agricole.⁶⁶ El model de negoci de totes aquestes entitats és, clarament, lucrar-se econòmicament.

Per obtenir beneficis de projectes com el MidCat/STEP, que tenen moltes possibilitats de quedar inacabats i, per tant, de fer-los perdre diners, Teréga i Enagás utilitzen una tècnica molt coneguda: privatitzar els guanys i socialitzar les despeses i les pèrdues. Enagás és una experta en aquest mètode: gràcies a la nova legislació aprovada l'any 2000, l'empresa es va assegurar el paper d'operadora tècnica del sistema gasista espanyol. D'aquesta manera, aquesta empresa privada es podria aprofitar de la regulació pública del mercat del gas natural i assegurar-se preus garantits i, per tant, beneficis. Gràcies als preus fixats anualment pel govern, Enagás aconsegueix el

85% dels seus ingressos⁶⁷. L'empresa utilitza la seva posició monopolista dins del país per socialitzar els costos de nova infraestructura, inclosos els més innecessaris: la planta de GNL d'El Musel construïda l'any 2012, en estat d'hivernació des de llavors i reemborsada a través de les factures dels consumidors, i el ruïnós dipòsit Castor, que va ocasionar 220 moviments sísmics abans de quedar aturat⁶⁸, en són els exemples més representatius.⁶⁹ Enagás també internacionalitza massivament les seves activitats i inversions: té accions en nombroses empreses d'arreu d'Europa (com Swedegas a Suècia i ara Desfa a Grècia⁷⁰) i inverteix en projectes colossals com el corredor meridional de gas (conegut amb les sigles SGC) entre l'Azerbaidjan i Itàlia.

Enagás i Teréga també tenen un interès particular a beneficiar-se d'ajudes públiques (és a dir, dels diners dels contribuents) per construir els seus nous projectes. La manera de tenir més possibilitats d'aconseguir-ne alguna és que els seus projectes estiguin inclosos en la llista dels projectes d'interès comú de la Comissió Europea (l'anomenada “llista PCI”), que fa que aquests projectes energètics suposadament “prioritaris” siguin escollits per rebre ajudes públiques (amb un programa dotat de 5.580 milions d'euros) i préstecs quantiosos per part del Banc Europeu d'Inversions (BEI): Teréga i Enagás ja han rebut 7,3 milions d'aquest fons per al STEP i 14 milions per al SGC. Aquesta és una de les raons principals per la qual inverteixen en grups de pressió, o lobbies, (sobretot a través del l'ENTSO-G, la seva organització paraigua a Brussel·les) per influir sobre el procés d'adjudicació de la llista PCI, estipular dades esbiaixades que inflin la demanda futura de gas per enganyar la Comissió Europea i justificar de forma fraudulenta un nombre obscenament elevat de nous projectes de gas natural.⁷¹ Els interessos comuns relacionats amb la seguretat energètica de França i Espanya no són, evidentment, els objectius principals d'aquestes inversions.

CONCLUSIÓ

L'STEP/MidCat no és un projecte de solidaritat energètica com volen fer creure els seus promotors, sinó un negoci amb ànim de lucre, la inviabilitat econòmica del qual recaurà sobre les espatlles dels consumidors.

ELS FETS

- 1 Una nova interconnexió de gas entre França i Espanya contradiria l'Acord de París;
- 2 El gas és un combustible fòssil que també emet carboni i no mereix la reputació de ser favorable per al medi ambient ni la designació de combustible de transició;
- 3 Una infraestructura com aquesta té conseqüències importants en el medi ambient i en la salut pública i no es pot difondre com un projecte segur i net;
- 4 Ni França ni Espanya necessiten el gasoducte MidCat/STEP per millorar la seva seguretat energètica, els sistemes de transport de gas de tots dos països estan ben desenvolupats i són extremadament resilients;
- 5 El MidCat/STEP és inconsistent amb els objectius de diversificació de subministrament de gas de la UE i tindria com a conseqüència una dependència encara més gran del gas procedent de Rússia;
- 6 L'STEP no és una solució assequible: és posar un peu a la porta per justificar la inversió ruïnosa de 3.000 milions en el projecte MidCat, un actiu que aviat deixaria de ser operatiu;
- 7 El preu del gas no baixarà gràcies a aquest nou gasoducte, de fet podria pujar si el MidCat/STEP s'arriba a construir;
- 8 El MidCat/STEP no té com a objectiu el bé comú. És un projecte promogut per dues empreses privades que busquen obtenir grans ajudes públiques i obtenir beneficis econòmics mentre els consumidors s'han de fer càrrec de la inviabilitat econòmica del projecte.

Per totes aquestes raons, la construcció del MidCat/STEP ha provocat que s'alcin veus de protesta a banda i banda dels Pirineus des del 2011 per part de dotzenes de grups de ciutadans preocupats per la situació, ONG i membres del Parlament Europeu que lluiten contra el projecte, contribueixen a fer consultes públiques, emprenen accions legals i pressionen a les administracions en l'àmbit local, regional, nacional i europeu. I és per algunes d'aquestes raons que institucions com l'ens regulador energètic francès també s'oposen al projecte.

LES NOSTRES PETICIONS

- ▶ El govern francès hauria de tenir en compte l'opinió del seu regulador energètic independent i mostrar-se escèptic davant el valor afegit del projecte. Hauria de refusar la construcció del projecte i comunicar la seva postura al govern espanyol i a la Comissió Europea;
- ▶ Tenint en compte l'anàlisi independent desfavorable sobre costos i beneficis duta a terme per la Comissió Europea que s'ha filtrat recentment:
 - Els reguladors francès i espanyol haurien de denegar les peticions d'inversió de Teréga i Enagás;
 - La Comissió Europea hauria de demanar una anàlisi similar i amb la mateixa metodologia a tota la resta de projectes de la llista PCI;
- ▶ Atès que els projectes es contradiuen amb els objectius de la Unió de la Energia Europea pel que fa a sostenibilitat i seguretat en el subministrament, la Comissió hauria d'eliminar de la llista PCI els projectes STEP i MidCat i no els hauria de concedir cap ajuda pública;
- ▶ Europa hauria de quedar lliure de combustibles fòssils l'any 2030 per tenir alguna oportunitat de complir els seus compromisos mediambientals.

REFERENCES

1. http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-15-5797_en.htm
2. https://www.tigf.fr/fileadmin/presse/ACTU_PDF-FR/2018/20180322_STEP_MarketConsultation_final.pdf
3. <http://www.entsog.eu/publications/tyndp#ENTSOG-TEN-YEAR-NETWORK-DEVELOPMENT-PLAN-2013-2022>
4. <http://www.entsog.eu/publications/tyndp#ENTSOG-TEN-YEAR-NETWORK-DEVELOPMENT-PLAN-2015>
5. <http://www.entsog.eu/publications/tyndp#ENTSOG-TEN-YEAR-NETWORK-DEVELOPMENT-PLAN-2017>
6. https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/annex_to_pci_list_final_2017_en.pdf
7. <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/infrastructure/projects-common-interest>
8. https://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf
9. <https://www.tigf.fr/qui-sommes-nous/le-gaz-naturel/les-atouts-du-gaz-naturel.html>
10. https://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/wg1/WG1AR5_Chapter08_FINAL.pdf
11. <https://www.c2es.org/content/main-greenhouse-gases/>
12. <https://www.nature.com/articles/s41467-017-02246-0>
13. Schneising et al, 2014 (<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/2014EF000265/abstract>) i Peischl et al, 2016 (<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/2015JD024631/abstract>)
14. Brandt et al, 2014 (<http://www.sciencemag.org/content/343/6172/733>), Zavala-Araiza et al, 2015 (<http://www.pnas.org/content/112/51/15597.full.pdf>), Schwietzke et al, 2016 (<http://www.nature.com/nature/journal/v538/n7623/full/nature19797.html>)
15. <http://www.wri.org/blog/2017/04/interactive-chart-explains-worlds-top-10-emitters-and-how-theyve-changed>
16. Enagás : <http://www.enagas.es/WEBCORP-static/InformeAnual2016/en/our-project-future/long-term-vision-ena-gas-2040.html> i TIGF: https://www.tigf.fr/fileadmin/presse/ACTU_PDF-FR/2017/Plaquette_institutionnelleTIGF.pdf
17. Convenció Marc de les Nacions Unides contra el Canvi Climàtic (2015). Adopció de l'Acord de París. 21a sessió de la Conferència de les Parts. Nacions Unides: http://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf
18. <https://www.nasa.gov/press-release/nasa-noaa-data-show-2016-warmest-year-on-record-globally>
19. <https://www.carbonbrief.org/analysis-global-co2-emissions-set-to-rise-2-percent-in-2017-following-three-year-plateau>
20. <http://www.foeeurope.org/NoRoomForGas>
21. https://www.northfieldma.gov/sites/northfieldma/files/uploads/intro_to_gas_pipeline_presentation_of_5-26-15_part_1.pdf
22. <http://cbw.ge/gas/southern-gas-corridor-to-remain-active-for-50-60-years/>
23. <https://www.forbes.com/sites/gauravsharma/2018/04/24/production-cost-of-renewable-energy-now-lower-than-fossil-fuels/>
24. <http://www.energyunionchoices.eu/wp-content/uploads/2017/08/Safeguarding-energy-security-in-South-East-Europe-with-investment-in-demand-side-infrastructure.pdf>
25. http://concernedhealthny.org/wp-content/uploads/2018/03/Fracking_Science_Compendium_5FINAL.pdf
26. http://concernedhealthny.org/wp-content/uploads/2018/03/Fracking_Science_Compendium_5FINAL.pdf (p.198-210)
27. Russo, P. N., & Carpenter, D. O. (2017, October 12). Health effects associated with stack chemical emissions from NYS natural gas compressor stations, 2008-2014 (https://www.albany.edu/about/assets/Complete_report.pdf)
28. Joseph, G. (2016, November 30). 30 years of oil and gas pipeline accidents, mapped. CityLab. (<https://www.citylab.com/environment/2016/11/30-years-of-pipeline-accidents-mapped/509066/>)
29. http://nonaugazoduc.org/wp-content/uploads/2015/07/Rapport_INERIS-DRA-13-133667-01471D-v2x.pdf
30. http://www.drome.gouv.fr/IMG/pdf/Arrete_DUP_MEC_SUP_signe_5_prefets.pdf
31. http://nonaugazoduc.org/wp-content/uploads/2015/07/Rapport_INERIS-DRA-13-133667-01471D-v2x.pdf
32. http://www.enagas.es/enagas/en/Transporte_de_gas/ProyectosYUltimasInfraestructuras/Proyecto_STEP
33. http://www.energyunionchoices.eu/wp-content/uploads/2017/08/EUC_Report_Web.pdf
34. <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2018/04/Natural-gas-demand-in-Europe-in-2017-and-short-term-expectations-Insight-35.pdf>
35. <https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/securite-dapprovisionnement-en-gaz>

36. http://www.iea.org/publications/freepublications/publication/IDR_Spain2015.pdf (p.82)
37. https://www.gie.eu/download/maps/2017/GIE_LNG_2018_A0_1189x841_FULL.pdf
38. http://observatoriocriticodelaenergia.org/files_download/Entiende_el_sistema_gasista.pdf
39. <https://www.lngworldnews.com/enagas-musel-lng-terminal-to-be-mothballed-after-completion-spain/>
40. <https://www.lamarea.com/informe-gasoducto-la-marea/> (p.13)
41. https://europeanclimate.org/wp-content/uploads/2016/03/EUC_Report-WEB.pdf (p.27)
42. www.cre.fr/en/documents/publications/thematic-reports/french-electricity-and-gas-interconnections/read-the-report
43. <https://www.lamarea.com/wp-content/uploads/2018/04/Informe-gasoducto-La-Marea.pdf> (p.82)
44. <https://alsi.gie.eu/#/historical/21W0000000000451/FR>
45. <https://www.lamarea.com/wp-content/uploads/2018/04/Informe-gasoducto-La-Marea.pdf> (p. 34)
46. <https://www.reuters.com/article/us-netherlands-groningen-gas/netherlands-to-halt-gas-production-at-groningen-by-2030-idUSKBN1H51PN>
47. <https://www.lamarea.com/wp-content/uploads/2018/04/Informe-gasoducto-La-Marea.pdf> (p. 54)
48. https://www2.Teréga.fr/fileadmin/Nos_projets/Projets_a_l_etude/STEP/STEP_Dossier_Info_BD_VF.pdf (p.18-19)
49. <https://www.lamarea.com/wp-content/uploads/2018/04/Informe-gasoducto-La-Marea.pdf> (p.32-33)
50. https://www.lesechos.fr/23/12/2015/LesEchos/22093-064-ECH_gaz---bras-de-fer-autour-d-un-projet-de-gazoduc-france-espagne.htm
51. www.cre.fr/en/documents/publications/thematic-reports/french-electricity-and-gas-interconnections/read-the-report (p. 88)
52. <https://www.lamarea.com/wp-content/uploads/2018/04/Informe-gasoducto-La-Marea.pdf> (p.34)
53. <https://www.icis.com/resources/news/2010/08/04/9382297/decision-against-france-spain-midcat-link-is-short-termist-/>
54. <https://www.lamarea.com/wp-content/uploads/2018/04/Informe-gasoducto-La-Marea.pdf> (p. 86)
55. <https://ec.europa.eu/energy/en/news/midcat-gas-infrastructure-study-receive-56-million-euros-eu-funding>
56. <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/infrastructure/projects-common-interest>
57. <https://ec.europa.eu/energy/en/news/midcat-gas-infrastructure-study-receive-56-million-euros-eu-funding>
58. <https://corporateeurope.org/power-lobbies/2016/03/disputed-commissioner-ca-ete-involved-new-controversies>
59. <https://cloud.foeeurope.org/index.php/s/mhQBUIZcZLoyalN>
60. <http://trinomics.eu/wp-content/uploads/2018/04/Final-report-Gas-study-SD-Group-EP-22-02-2018.pdf>
61. <https://www.lamarea.com/wp-content/uploads/2018/04/Informe-gasoducto-La-Marea.pdf> (p.26, 78 and 79)
62. <https://www.icis.com/resources/news/2014/07/07/9798920/spain-tackles-natural-gas-tariff-deficit-in-new-law/>
63. <http://www.enagas.es/WEBCORP-static/InformeAnual2016/es/nuestro-proyecto-de-futuro/nuestra-estrategia.html>
64. <https://cloud.foeeurope.org/index.php/s/ztHYt37Xcg6XtsD> (p. 7)
65. <https://www.yoibextigo.lamarea.com/informe/enagas/que-es/breve-historia-privatizacion-de-enagas/>
66. <https://fr.wikipedia.org/wiki/Ter%C3%A9ga>
67. <https://www.yoibextigo.lamarea.com/informe/enagas/que-es/enagas-empresa-mimada-del-estado/>
68. <http://thecorner.eu/spain-economy/the-castor-project-spaniards-are-paying-for-the-failure-of-this-gas-storage-installation/69669/>
69. <https://www.icis.com/resources/news/2014/07/07/9798920/spain-tackles-natural-gas-tariff-deficit-in-new-law/>
70. <https://www.lngworldnews.com/snam-enagas-fluxys-e535-mln-bid-for-desfa-accepted/>
71. <http://www.foeeurope.org/hiding-plain-sight-gas-lobby-energy-policy-110517>

**FOSSIL
FREE**
EUROPE

Friends of
the Earth
Europe

Les Amis
de la Terre
France

OBSERVATORI DEL DEUTE
EN LA GLOBALITZACIÓ

%
attac

20
AÑOS
en acción

